

OKULÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ HAZIRLADIĞI “ÇOCUK HAKLARI” TEMALI VELİ BİLGİLENDİRME PANOLARINDAN ÖRNEKLER

Arş. Gör. Gamze Bilir Seyhan
Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD
gamzebilirseyhan@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Belgin Arslan Cansever
Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü Sınıf Eğitimi ABD
belginarslan6@hotmail.com

Özet

Bu çalışmada, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okulöncesi öğretmen adayları tarafından Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi kapsamında veliler için geliştirilen pano uygulamalarının tanıtımı amaçlanmaktadır. Çalışmada 10 tasarıma yer verilmiştir. Tasarımlarda tema olarak “çocuk hakları” seçilmiştir. Araştırmacılar tarafından temaya ilişkin öğretmen adayları ile beyin fırtınası ve odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmesi, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları sözleşmesi temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin ardından öğretmen adayları velilere mesaj olarak vermek istedikleri çocuk haklarından birini belirlemiş ve bir veli bilgilendirme panosu planlamışlardır. Pano tasarımları, 3 hafta süren 12 ders saatini kapsayan atölye çalışmalarında tamamlanmıştır. Bu süreçte araştırmacılar öğretmen adaylarına geribildirimler vermişlerdir. Veli bilgilendirme panolarının, okulöncesi kurum-veli iletişimi ve etkileşimini güçlendirmede önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, çocuk hakları temasının ise velilerin bu konuya ilişkin farkındalıklarını artırmada yardımcı olduğuna inanılmaktadır. Öğretmen adayları tarafından belirli konular çerçevesinde veliler için pano hazırlamalarının sağlanması ve hazırlanan panoların kongre, konferans vb. toplantılarda paylaşımı eğitsel bir değer taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk hakları, okul öncesi, pano, veli bilgilendirme panoları.

SAMPLES OF CHILD RIGHTS THEMED PARENT INFORMING BOARDS PREPARED BY PRESCHOOL TEACHER CANDIDATES

Abstract

In this study, 10 introducing the board designs developed in Instructional Technologies and Material Development by teacher candidates from Ege University, Faculty of Education, and Preschool Education were aimed. In designs, “child rights” were chosen as the subject. Researchers conducted brainstorming and focus group discussion about the subject with candidates. The United Nations Convention on the Right of the Child was based in focus group. Then, candidates decided the right to prepare a parent informing board related to it. The process proceeded during 3 weeks, 12 hours. In this process, researchers provided feedback to candidates. It is thought that parent informing boards have a significant impact on promoting school-parent communication and interaction. Furthermore, it is believed that the subject of child rights assist to raise parents’ awareness about it. Candidates’ preparing parent informing boards about different subjects and presenting these boards in scientific meetings have an educational value.

Keywords: children rights, preschool, board design, parent informing boards.

GİRİŞ

Okul öncesi eğitim kurumuna gelene kadar çocuğun yaşamını ve kişiliğini şekillendiren ilk kurum ailedir. Bir aileye sahip olan çocuk o ailenin içinde doğmakta, büyümekte, gelişim göstermekte, öğrenmekte ve okula başlamaktadır. Bu nedenle, çocuk okula geldiğinde sahip olduğu ailenin özelliklerini de beraberinde getirmektedir. Bu noktada, çocuk ailesinden bağımsız bir birey olarak düşünülmemelidir. Çocuk ilk davranışlarını ailesi içinde bulunan bireylerle etkileşim içine girerek ve onları taklit ederek geliştirmektedir (Berk, 2006). Erken dönemlerdeki gelişim hızı ve öğrenme kapasitesi düşünüldüğünde çocuğun bu dönemde her türlü uyarana açık olduğu ve aile ortamında edinilen ilk deneyimlerin çocuğun yaşamının şekillenmesinde önemli bir rol oynadığı ifade edilebilir. Bu erken dönemde edinilen davranışlar yetişkinlik döneminde bireyin kişiliğini, tavırlarını, alışkanlıklarını, inançlarını ve değerlerini biçimlendirmektedir (Oktay, 2010). Ayrıca, ailenin çocuğun gelişimi üzerinde geniş kapsamlı bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Gordon, 1993). Bu bağlamda, ailenin bu etkinin farkında olması önemli olarak görülmektedir. Ev ortamında ortaya çıkan ilk öğrenme deneyimleri, çocuğun okulda edineceği öğrenme deneyimlerine destek olarak başarılı olma şanslarını yükseltmektedir. Bu nedenle, öğretmenin aileyle iletişimde olması ve çocuğun içinde bulunduğu ev ortamını değerlendirmesi gerekmektedir (Burns, Roe ve Ross, 1992).

Ailenin çocuğa deneyim fırsatı tanıyabileceği alanlardan biri de çocuk haklarıdır. Aile ortamında, çocuk haklarına ilişkin deneyim sahibi olan çocukların çocuk haklarına saygılı olmaları için ortam yaratılmış olacaktır. Çocuk haklarının farkında olarak büyüyen çocuklar insan haklarına da saygılı bireyler olarak yetişeceklerdir. Çocuklar olmadan insanoğlunun devamlılığı sağlanamayacağı gibi, çocuk hakları uygulamaya konmadan da insan hakları geçerlik kazanamayacaktır (Polat Unutkan, 2008). Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ile en geniş şekilde tanınan çocuk hakları, yaşama, gelişme, koruma ve katılma başlıkları altında ifade edilmektedir (Moroğlu, 2003). Bu sözleşmede yer alan tüm maddelerin temel ilkesi çocuğun yüksek yararınıdır. Sözleşmeyi imzalamış olan tüm devletlerin her konuda çocuğun yüksek yararını korumaları beklenmektedir. Bu sözleşmeye göre çocuk öncelikle kendi ailesinde ve aile çevresinde korunmalıdır (Washington, 2010). Bu bağlamda, ailelerin çocuk haklarının neler olduğunu ve bu konuda yapılabilecekleri bilmesi çocuk haklarının korunabilmesi için etkili bir zemin oluşturacaktır. Çocuk haklarının uygulamaya geçirilebilmesi için çocukların, ailelerin, eğitimcilerin ve diğer tüm yetişkinlerin bu hakların farkında olmaları ve bu hakları kendi yaşamlarında içselleştirmeleri gerekmektedir (Turupcu ve Gültekin Akduman, 2015). Bunun gerçekleşebilmesi için de eğitimcilerin, ebeveynlerin, çocuğun çevresindeki diğer yetişkinlerin ve çocukların sorumlulukları bulunmaktadır (Veerman, 1992). Belirtilen bu bireyler içinde yer alan eğitimcilerin sadece çocuklara değil ailelere de ulaşarak daha geniş kitlelere etki edebileceği ifade edilebilir. Eğitimci aileleri bilgilendirebilir, onların farkındalık kazanmalarını sağlayabilir ve çocuğun haklarına saygı duyulan bir ev ortamı yaratılmasına yardımcı olabilir. Böylelikle, çocuk haklarının korunduğu, çocukların sahip oldukları potansiyelleri geliştirebildikleri, sağlıklı, gelişmiş, eğitilmiş, kendini ifade eden ve yaşamı ile ilgili söz sahibi olan çocukların yetiştiği bir toplum yaratılmış olacaktır (Washington, 2010). Ayrıca, Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde yer alan bir maddede çocuk haklarının çocuklara ve yetişkinlere öğretilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu noktada, çocuk haklarının bilinmesi temel haklardan biri olarak kabul edilmektedir (Kepenekçi, 2000).

Çocukların çocuk haklarını yaşama geçirebilmeleri için önce onların ne olduğunu görmeleri, daha sonra anlamaları gerekmektedir. Çocuk haklarını gören ve anlayan çocuğun bu hakları içselleştirmeleri gerekmektedir. Bu dönemde, kaliteli bir eğitim sağlamanın ve çocukların etkili bir şekilde öğrenmelerinin yolu bu üç adımdan geçmektedir (Nutbrown, 1996). Çocukların bu üç adımlı süreçten geçebilmesi için eğitimcilerin ailelerle işbirliği yapmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Yapılacak olan işbirliği sayesinde aileler konu ile ilgili bilgi sahibi olabilirler, bu konuda çocukları için ne yapabileceklerini öğrenebilirler ve edindikleri bu bilgileri uygulamaya geçirebilirler. Böylelikle, aileler de çocuklarının haklarını öğrenebilmeleri için okul dışı ortamlarda kendi sorumluluklarını yerine getirebileceklerdir. Ayrıca, çocukların yaşamlarındaki en önemli yetişkinler olan ebeveynlerin çocuk hakları konusunda bilgi sahibi olmaları bu konuda çocuklarına model olabilmelerini sağlayacaktır (Turupcu ve Gültekin Akduman, 2015). Yürütülmüş olan bir çalışmada, ailelerin kendilerinin ve çocuklarının hakları hakkında bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir (Wadsworth, 1993). Ayrıca, yapılmış olan çalışmalarda, ebeveynlerin sahip oldukları otorite tiplerinin çocuklarının haklarına yönelik tutumlarını etkilediği belirlenmiştir (Morine, 2000; Peterson-Badali, Morine, Ruck ve Slonim, 2004; Sutton, 2003). Bu bağlamda,

ailelerin çocuk hakları konusunda bilgilendirilerek, uygun şekilde çocuk haklarının uygulanmasını sağlamaları ve çocuklarına bu konuda model olmaları gerektiği düşünülmektedir.

Aileye yönelik olarak eğitimcilerin çocuk hakları konusunda yapabileceği etkinliklerden en önemlisi aileleri bu konu hakkında bilgilendirmektir. Ailelerin çocuk hakları konusunda sorumluluk alabilmeleri için öncelikle çocuk haklarını, çocuk haklarının maddelerini, bu hakların önemini ve nasıl korunacağını bilmeleri gerekli görülmektedir. Böylelikle, aileler çocuk hakları konusunda ne yapabileceklerini, çocuklarının haklarını nasıl koruyabileceklerini, bu hakları çocuklarına nasıl öğretebileceklerini ve bir hak ihlal edildiğinde buna nasıl müdahale edebileceklerini öğrenmiş olacaklardır. Bu bağlamda, çoğu ailenin doğru bilgi edinebileceği ilk birey olan eğitimcinin aileleri bilgilendirmesi önemli bir eğitimci sorumluluğu olarak düşünülmektedir. Bu noktada, eğitimcilerin çocuklara olduğu gibi ailelere ulaşabilmesinin bir yolu da materyaller olarak görülebilir. Eğitimci konu ile ilgili hazırlayacağı materyaller ile aileleri bilgilendirebilir, onların farkındalık kazanmalarını sağlayabilir ve çocuğun haklarına saygı duyulan bir ev ortamı yaratılmasına yardımcı olabilir. Düzenlenecek toplantılarda ya da aileler ile yapılacak olan görüşmelerde ailelere salt bilgi aktarmaktansa, hazırlanacak olan çeşitli materyaller ile ailelerin ilgileri çekilebilir ve konu ile ilgili önemli bilgileri edinmeleri sağlanabilir. Ayrıca, aileler için bir başka yetişkinden doğrudan bilgi almak yerine kendileri için hazırlanmış olan konu ile ilgili materyali inceleyerek bilgi almak daha ilgi çekici olabilir. Bir materyal örneği olan ve bu çalışmada da ele alınmış olan bilgilendirme panoları verilmek istenilen konu ile ilgili bilgileri doğrudan ailelere ulaştırmada bir araç olarak kullanılabilirler.

Okul öncesi öğretmen adaylarından öğrencilik dönemlerinde almakta oldukları derslerde, çeşitli alanlarda ve konularda materyaller geliştirmeleri beklenmektedir. Bu dönemde edinilen materyal geliştirme deneyimleri öğretmen adaylarının sadece çocuklar için değil, aileler için de materyaller geliştirmelerine olanak tanınmalıdır. Böylelikle, profesyonel meslek yaşantılarında hazırlayacakları materyaller ile ailelere nasıl ulaşacaklarını öğrenmiş olacaklardır. Tasarlanacak olan materyallerde çocuklar ve aileleri için önemli olan konuların ele alınması öğretmen adaylarının konu hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktayken, konu ile daha detaylı düşünerek bunu nasıl materyale dönüştürebileceklerini planlayacakları zengin bir süreç sunmaktadır. Bu çalışmada da çocuklar ve aileleri için önemli bir konu olduğu düşünülen çocuk hakları teması ele alınmıştır. Böylelikle, okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk hakları konusunda bilgi sahibi olmaları, bu konuyu aileler için nasıl materyale dönüştürebileceklerini düşünmeleri ve düşüncelerini tasarladıkları pano çalışmalarını geliştirerek uygulamaya geçirmeleri sağlanmıştır.

Tüm bunlara dayanarak, bu çalışmada Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda eğitim görmekte olan öğretmen adayları tarafından Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi kapsamında çocuk hakları teması çerçevesinde velilere yönelik bilgilendirme panoları tasarlamaları beklenmiştir. Bu çalışmada da, süreç sonunda tasarlanmış olan pano tasarımları değerlendirilerek belirtilen kriterlere en uygun on pano tasarımının tanıtımı amaçlanmaktadır. Öğretmen adayları için teorik bilginin yanında uygulama fırsatı sunduğu için önemli bir eğitim fırsatı olarak görülmektedir. Ayrıca, konu ile ilgili çalışan akademisyenlere, alanda çalışan öğretmenlere, kurum yöneticilerine ve okul öncesi öğretmen adaylarına örnekler sunması açısından faydalı olması beklenmektedir.

YÖNTEM

Nitel bir araştırma örneği olan bu çalışmada doküman inceleme yöntemi veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Eğitimde, doküman inceleme yöntemi sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Eğitimciler ve araştırmacılar öğrencilerin hazırlamış oldukları ödevleri, sınavları, programları ve kullanılan kitaplarının incelenmesinde bu yöntemi kullanmaktadırlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada doküman inceleme yöntemi ile öğretmen adayları tarafından geliştirilmiş olan çocuk hakları temalı veli bilgilendirme panolarının tanıtımı yapılmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde ilk olarak Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri 2014 – 2015 eğitim yılı bahar döneminde almış oldukları Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinde okul öncesinde materyal kullanımı ve bir materyal örneği olarak ele alınan panolar hakkında bilgilendirilmişlerdir. Daha sonra, pano tasarımlarında tema olarak kullanılmış olan “çocuk hakları” konusunda bilgi verilmiş, Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi çerçevesinde konu ile ilgili beyin fırtınası ve

odak grup görüşmesi yürütülmüş, öğretmen adaylarının çocuk haklarını pano tasarımlarına nasıl yansıtacaklarına dair planlamalar yapılmıştır. Her öğretmen adayı üzerinde çalışacağı bir hak belirlemiş ve pano tasarımlarına başlamışlardır. Araştırmacılar tarafından, pano tasarımlarının aileler için ilgi çekici ve nitelikli olması için öğretmen adaylarına dönütler verilmiştir. Tasarım sürecinin ilk haftasında düşünsel süreçler olan beyin fırtınası ve odak grup görüşmesi çalışmaları yürütülmüşken, sonraki iki haftasında ise uygulamalı süreç olan atölye çalışmaları yürütülmüş ve bu süreçler toplam 12 ders saati sürmüştür. Bu süreçte ortaya çıkan ürünlerin değerlendirilmesi sonucunda belirlenmiş olan bilgilendirme panoları bu çalışmada tanıtılacak olan veriler olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmacılar, ortaya çıkan panoları değerlendirilmek için bazı kriterler kullanılmışlardır. Bu kriterler şu şekilde belirtilebilir; sağlamlık-dayanıklılık, tekrar kullanılabilirlik, taşınabilirlik, işlevsellik, yaratıcılık-özgünlük ve tasarım öğelerine uygunluk (Arslan Cansever ve Bilir Seyhan, 2015). Bu kriterlere uygun olarak geliştirilecek materyallerin verilmek istenen mesajı hedef kitleye ulaştırabileceği düşünülmektedir. Sağlamlık-dayanıklılık, tekrar kullanılabilirlik, taşınabilirlik kriterleri geliştirilen materyalin ergonomik ve ekonomik olmasını sağlamaktayken, yaratıcılık-özgünlük kriteri öğretmen adaylarının potansiyellerini keşfetmelerini imkan yaratmaktadır. Tasarım öğelerine uygunluk kriteri ile de geliştirilen materyalin görsel açıdan hedef kitleye hitap etmesi sağlanmaktadır. Öğretmen adayları tarafından geliştirilmiş olan veli bilgilendirme panoları bu kriterler ile değerlendirilerek en uygun on tasarım belirlenmiştir. Belirlenen bu on tasarım çalışmanın bulgular kısmında tanıtılmaktadır.

BULGULAR

Araştırmanın amacı kapsamında, okul öncesi öğretmen adayları tarafından çocuk hakları teması kapsamında geliştirilmiş olan veli bilgilendirme panolarından seçilmiş örnekler araştırmanın bu bölümünde görselleri ile birlikte sunulmaktadır.

Fotoğraf 1: Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 2.Maddesi İle İlgili Bir Pano Tasarımı

Fotoğraf 2: Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 13.Maddesi İle İlgili Bir Pano Tasarımı

"Her çocuk düşüncelerini özgürce söyleme hakkına sahiptir" ifadesinin belirtildiği Madde 13'ü konu eden bu kapı panosu çalışmasında çocuklara düşüncelerini açıklama fırsatı verilmesine dikkat çekmek amacıyla elinde megafon olan çocuk figürüyle çalışılmıştır. Foto bloktan çıkartılan kalıp üzeri keçe ile kaplanmıştır. Pano çocuğun bel kısmından katlanabilir biçimde dizayn edilmiştir.

Fotoğraf 3: Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 19.Maddesi İle İlgili Bir Pano Tasarımı

Bu panoda “Çocuğun her tür ortamda (ev, okul vb.) şiddet, istismar ve ihmale karşı korunması” olarak özetlenebilecek Madde 19 ele alınmıştır. Panoda zaman zaman eğitim kurumlarında karşılaşılabilen şiddet istismarı konu edilmiştir. Pano, mukavva, karton ve renkli evalar ile tasarlanmıştır.

Fotoğraf 4: Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 18.Maddesi İle İlgili Bir Pano Tasarımı

Bu çalışmada, “çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları, anne ve babanın her şeyden önce çocuğun yüksek yararını göz önünde tutarak hareket etmeleri gerektiği”ne vurgu yapan Madde 18 ele alınmıştır. Tasarımda çocuk anne babanın yansıması olarak ele alınmıştır. Panoya bakan veli için kendi görüntüsü içinde çocuklarının yansımalarını gördüğü duygusu verilmeye çalışılmıştır. Materyalde, ayna görünümünü vermesi için parlak karton kullanılmış etrafına ise ayna çerçevesi yapılmıştır. Kartonun altına desteklemesi için mukavva konulmuştur.

Fotoğraf 5: Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 32.Maddesi İle İlgili Bir Pano Tasarımı

Bu panoda "Çocukların okula gitme, oyun oynama hakkı ile onların çalıştırılmalarını" ele alan Madde 32 üzerinde çalışılmıştır. Kapı panosu olarak hazırlanan bu tasarım için örgüden bir karakter yapılmıştır. Karakter tamamen hayali olup dikkat çekiciliği artırmak amacıyla kırmızı tüylü yün kullanılmıştır. Karakterin içi elyafla doldurulmuştur. Gözler beyaz polar üzerine siyah keçe dikilerek yapılmıştır. Burun sarı tüylü ipten örülmüştür. Panoda mesajın verildiği kısım için çerçeve hazırlanmış böylece pano başlığı ile mesajların değiştirilebilir olması sağlanmıştır. Mesaj mukavvaya yapıştırılmış ve dayanıklılığın artırılabilmesi için yapışkanlı asetatla kaplanmıştır.

Fotoğraf 6: Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 38.Maddesi İle İlgili Bir Pano Tasarımı

Barış işareti sembolünün kullanıldığı bu pano çalışması “Her çocuğun barış ortamında yaşama ve savaşlardan korunma hakkı vardır. Çocukların askere alınmaması gerekir. Devlet, çocukları silahlı çatışmalardan ve sonuçlarından korumakla sorumludur” ilkesini ele alan Madde 38’i konu edinmektedir. Panoda kullanılan çocuk ve savaş ortamındaki çocuk temalı fotoğraflarla velilerin çocuk ve savaşın ne kadar uzak kavramlar olduğunu görmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Panoda yuvarlak formda kesilen mukavva karton üzeri keçe ile kaplanmış barış işaretinin şeritleri ise farklı renklerdeki keçelerden kesilerek panoya yerleştirilmiştir.

Fotoğraf 7: Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 2.Maddesi İle İlgili Bir Pano Tasarımı

Panoda Madde 2 ele alınmıştır. Bu maddeye göre “Çocuk Hakları, bütün çocuklar içindir. Doğum yerleri, konuştukları dil ne olursa olsun fark etmez. Büyüklerinin inançları ya da görüşleri nedeniyle hiçbir çocuğa ayırım yapılamaz”. Bu tasarımda farklı milletlerden çocuk figürleri kullanılmış ve bu çocuklar özellikle yer değiştirebilecek biçimde hazırlanmıştır. Maddenin ana fikrinden hareketle milletlerin bir öneminin olmadığı çocuklar arasında bir farkın olmadığı betimlenmeye çalışılmıştır. Pano, mukavvayla dayanıklılığı artırılan dünya haritası yapışkanlı asetatla kaplanmıştır. Hazır olarak çıkartılan farklı milletlerden çocuk figürleri ise yuvarlak bir eva kâğıdının üzerine yapıştırılarak asetatlanmıştır. Aynı boyutlarda keçe kesilerek, evayla keçe birbirine dikilmiştir. Çocuk figürlerinin takılıp çıkarılabilmesi için cırt cırt kullanılmıştır. Cırt cırtın bir yüzünü panoya yapıştırılmış diğer yüzü ise keçeye dikilmiştir.

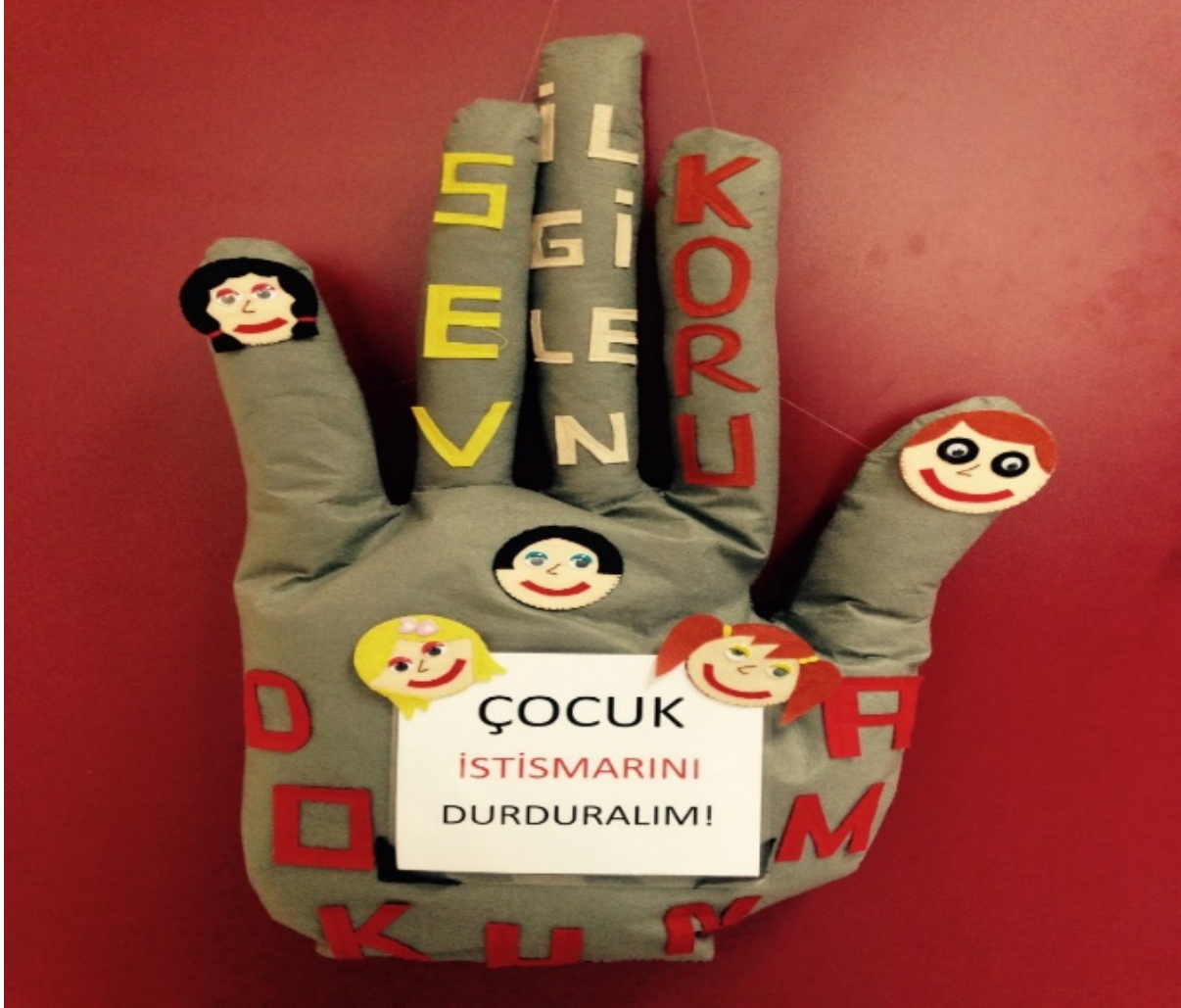
Fotoğraf 8: Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 28.Maddesi ile İlgili Bir Pano Tasarımı

Bu panoda çocuğun eğitim hakkını detaylı bir biçimde anlatan Madde 28 ele alınmıştır. Renkli mukavva kartondan hazırlanan alt zemin üzerine defter sayfasından çıkan bilgi kelekleri yerleştirilmiştir. Kelebekler üç boyutlu tasarlanmış olup çocukları temsil etmektedir.

Fotoğraf 9: Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 28.Maddesi İle İlgili Bir Pano Tasarımı

Bu panoda da çocuğun eğitim hakkına ilişkin Madde 28'in ana fikri çalışılmıştır. Bu panoda şemsiye eğitimin koruyuculuğunu simgelemektedir. Şemsiyenin üzerindeki eğitsel sembollerle bu durum ifade edilmeye çalışılmıştır. Tamamen keçeden yapılan bu tasarımın arka kısmını desteklemek amacıyla mukavva kullanılmıştır.

Fotoğraf 10: Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 19.Maddesi İle İlgili Bir Pano Tasarımı

Bu panoda her türlü çocuk istismarını ele alan Madde 19'a yer verilmiştir. Panoda çocuk istismarına vurgu yapmak için bir el yapılmış ve parmak uçlarına çocuk yüzleri yerleştirilmiştir. Panonun mesajı ise avuç içi ile parmaklara yerleştirilmiştir. Panonun içi mukavva bir iskeletten oluşturulmuş ve üzeri keçe ile kaplanarak dikilmiştir. Pano ile konusuna dikkat çekmek için ise gri renk kullanılmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi kapsamında çocuk hakları temasını esas alarak geliştirdikleri veli bilgilendirme panoları tanıtılmıştır. Çalışma kapsamında, öğretmen adaylarına teorik bilgi ile uygulamanın bir araya getirildiği bir öğrenme fırsatı sunulmuştur. Bu açıdan, öğretmen adaylarının çocuk hakları teması çerçevesinde bilgi sahibi olmaları ve bu konudaki teorik bilgileri uygulamaya geçirerek materyal tasarımlarını sağlamıştır. Yapararak yaşayarak öğrenmenin bir örneği olarak görülebilecek olan bu sürecin öğretmen adayları için önemli bir kazanım olduğu düşünülmektedir. Çünkü, öğrenenin merkezde olduğu ve yapararak yaşayarak öğrenmenin gerçekleştiği bir ortamda öğrenen mümkün olduğunca çok duyu organını kullanarak süreçte yer almakta ve böylelikle öğrenme kalıcı olmaktadır (Tan ve Temiz, 2003). Ayrıca, yapılandırmacı öğrenme kuramına göre, bilgi öğrenen tarafından aktif olarak kurulmakta,

bu süreçte sosyal etkileşimler önem taşımakta ve kalıcı bir öğrenme için bireyin tartıştığı, fikir yürüttüğü, işbirliği içinde çalıştığı, edindiği bilgileri irdeleme imkanı bulduğu bir ortamın yaratılması gerekmektedir (Yager, 1991). Bu çalışmada ele alınan pano tasarım sürecinde öğretmen adayları ile beyin fırtınası ve odak grup görüşmesi çalışmaları yürütülmüştür. Bu çalışmalarda, öğretmen adaylarının sürece aktif olarak katıldıkları, konuyla ilgili bilgileri kendileri yapılandırdıkları, üzerinde çalışacakları çocuk hakkına kendilerinin karar verdikleri, geliştirecekleri materyal ile ilgili olarak diğer öğretmen adayları ve öğretim elemanı ile tartışarak fikir yürüttükleri ve tüm grubun işbirliği içinde çalıştıkları gözlenmiştir. Bu bağlamda, araştırma kapsamında öğretmen adaylarının yapılandırmacı öğrenme kuramına uygun olacak süreçlerden geçtikleri ifade edilebilir ve öğrenmelerinin kalıcı olacağı beklenebilir.

Öğretmen adayları profesyonel meslek yaşamlarında çocuklarla çalışacakları gibi, çocukların aileleri ile de çalışacaklardır. Çeşitli yöntemlerle aile eğitimlerinin yapılması ve ailenin eğitime katılmasının sağlanması okul öncesi öğretmeninin sorumlulukları arasındadır. Çocuklar öğrenmeye evde başlamaktadırlar ve bu noktada aileler çocukların ilk öğretmenleri konuma gelmektedirler. Ailelerin çocukları üzerindeki bu etkileri nedeniyle okulda kazandırılmaya çalışılan olumlu bir davranışın ev ortamında aile tarafından bozulabileceği düşünülmektedir (Hollingsworth ve Hoover, 1999). Bu bağlamda, okul öncesi öğretmenin ailenin çocuk üzerindeki etkisinin farkında olması, okul öncesi eğitime aileyi de katarak ailenin desteğini arkasına alması ve aile ile işbirliği içinde çalışarak çocuğun gelişiminin ve öğrenmesinin en üst düzeyde desteklenmesi gerekmektedir. Okul öncesi eğitim kapsamında öğretmenin aile ile yakın olabilmesi ve birlikte hareket edebilmesi için öğretmenin bir takım sorumlulukları bulunmaktadır. Yürütülmüş olan bir çalışmada, velilere göre etkili bir öğretmenin öğrencileri arasında ayırım yapmaması, onları bir sonraki eğitim kurumuna hazırlaması, yaşam becerilerini öğretmesi, öğretimi planlı bir şekilde yürütmesi, zamanı etkili kullanması, diğer öğretmen ve yöneticiler ile işbirliği içinde olması ve okul-aile ilişkilerine önem vermesi gerekmektedir (Çelikten ve Can, 2003). Ayrıca, öğretmen okul öncesi eğitimin önemli bir parçası olarak aile katılımını eğitim sürecine dahil etmeli, böylelikle okuldaki eğitimin ev ortamında da devamlılığını sağlamalı, ailenin çocuğunu daha iyi tanımasını sağlamalı, yürütülen eğitim konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamalı ve tüm bu süreci planlı bir şekilde yürütmelidir (Oktay ve Polat Unutkan, 2003). Bu bağlamda, okul öncesi öğretmenin eğitime aileyi katabilmesini sağlayacak becerileri lisans döneminde edinmesi, uygulamalı fırsatlarla bu becerileri uygulamaya dönüştürmesi ve alanda okul öncesi öğretmeni olarak çalışmaya başladığında bu becerileri etkili bir şekilde kullanabilmesi önemli görülmektedir. Bu çalışma kapsamında, okul öncesi öğretmen adaylarının ailelere ulaşabilmesinin bir yolu olarak görülen materyaller konusunda çalışılmıştır. Öğretmen adayları velileri bilgilendirmek adına çeşitli bilgilendirme panoları hazırlamışlardır. Çalışma sonucunda, öğretmen adaylarının velilere nasıl ulaşabileceklerine dair farkındalık kazandıkları, ne tür materyallerin velilere hitap edebileceği ve onlara nasıl ulaşabilecekleri konusunda düşünsel süreçler içine girdikleri gözlenmiştir. Bu nedenle, çalışmanın öğretmen adaylarına bu konuda yol göstererek uzun vadeli eğitsel bir amaca hizmet ettiği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında geliştirilen veli bilgilendirme panoları için çocuk hakları teması seçilmiştir. Çocuk hakları teması seçilerek sadece öğretmen adaylarının bu konunun farkına varmaları ve bu konuda materyal hazırlamaları sağlanmamış, öte yandan bu konuyu ailelere nasıl ulaştırabileceklerine yönelik düşünceleri için fırsat yaratılmıştır. Çocuk haklarını okul öncesi dönem çocuklarına öğretebilmenin bir yolu da ailelerde bu konuda bilinç ve farkındalık yaratmaktır. Çocuk haklarının ne olduğunu ve önemini bile bir aile, okul dışındaki ortamlarda çocuğunun haklarının korunmasını sağlayacak, çocuğuna bu hakları öğretebilecek ve en önemlisi çocuk haklarına saygı duyma konusunda çocuğuna model olabilecektir. Bu bağlamda, ailelerin çocuk hakları konusunda bilgi sahibi olmaları önemlidir. Okul öncesi öğretmenlerinin aileleri bu konuda bilgilendirebilmesi için kendilerinin de konu hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu çalışma ile okul öncesi öğretmen adaylarına çocuk hakları konusunda temel bilgiler sunularak bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır. Daha sonra, okul öncesi öğretmen adayları ailelere hitap edecek ve onlara çocuk hakları konusunda mesajlar verecek materyaller tasarlamışlardır. Böylelikle, öğrencilik yaşamlarında edinmiş oldukları bu deneyimi profesyonel meslek yaşamlarında uygulayabilmeleri için bir fırsat sunulmuştur. Öğretmen adaylarına sunulmuş olan bu süreci başka konular ile de tekrar etmeleri ve farklı konularda aileler ile çocuklar için materyaller tasarlamaları beklenebilir. Bu durum, çalışmanın öğretmen adayları için uzun vadeli bir kazanım sağlayabileceği anlamına gelebilir.

Sonuç olarak, öğretmen adayları tarafından çocuk hakları teması çerçevesinde tasarlanmış olan veli bilgilendirme panolarının tanıtımını amaçlayan bu çalışmanın öğretmen adaylarına çeşitli açılardan fayda

sağladığı ifade edilebilir. Çalışma çerçevesinde okulöncesi kurumlarda görev yapmakta olan öğretmenlerin veliler için özel olarak tasarlanmış bilgilendirme panoları hazırlamaları için teşvik edilmeleri, konuya ilişkin verilebilecek uygulamalı seminerlerle bu alanda pratik yapmalarının sağlanması ve işlevsel pano örneklerinin ise paylaşımı önerilebilir. Ayrıca, bu tür uygulamalı çalışmalar sonucunda ortaya çıkan ürünlerin tanıtılmasını sağlayan çalışmaların konu ile ilgilenen akademisyenlere, alanda çalışan öğretmenlere, yöneticilere, ailelere ve öğretmen adaylarına somut örnekler sunduğu ve bu nedenle bu tür çalışmaların önemli olduğu düşünülmektedir.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2015 tarihlerinde Antalya’da 16 ülkenin katılımıyla düzenlenen 6th International Congress on New Trends in Education- ICONTE’ de sözlü bildiri olarak sunulmuştur..

KAYNAKÇA

- Berk, L. (2006). *Child Development*. Boston, MA: Pearson/Allyn and Bacon.
- Burns, C. P., Roe, B. D. ve Ross, E. P. (1992). *Teaching Reading in Today’s Elementary Schools*. Boston Houghton Mifflin Company.
- Çelikten, M. ve Can, N. (2003). Yönetici, öğretmen ve veli gözüyle ideal öğretmen. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 253-267.
- Gordon, T. (1993). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (Çev: Emel Aksay ve Birsen Özkan.) İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Hollingsworth P. M. ve Hoover H. H. (1999). *İlköğretimde Öğretim Yöntemleri*, (Çev. Tanju Gürkan vd.) A. Ü. Rektörlüğü Yayınları.
- Kepeneci, Y. K. (2000). *İnsan Hakları Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Morine, S. J. (2000). *Children’s and parents’ attitudes towards children’s rights and perceptions of family relationship*. Unpublished Master Thesis, Toronto University. Toronto, Canada.
- Moroğlu, N. (2003). Türkiye’de ve dünyada çocuk hakları. Bulunduğu eser: Moroğlu, N. (Ed.), *Ulusal ve uluslararası hukukta çocuk hakları* (ss. 29-85). İstanbul: Alman Liseliler Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları.
- Nutbrown, C. (1996). *Respectful educators-capable learners, children’s rights and early education*. London: Paul Chapman Publishing Ltd.
- Oktay, A. (2010). Okul öncesi eğitim ve ilköğretimin çocuğun yaşamındaki yeri ve önemi. *İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Oktay, A. ve Polat Unutkan, Ö. (2003). Aile katılımı. Bulunduğu eser: Sevinç, M. (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Peterson-Badali, M., Morine, S. L., Ruck, M. D. ve Slonim, N. (2004). Predictors of maternal and early adolescent attitudes toward children’s nurturance and self-determination rights. *Journal of Early Adolescence*, 24 (2), 159-179.
- Polat Unutkan, Ö. (2008). İnsan hakları, çocuk hakları ve eğitimi. A. Oktay (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (98-120). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Sutton, P. B. (2003). *The relationship between parents' attitude toward children's rights, parenting styles, and children's right to sexuality education*. Unpublished Dissertation, Alliant International University, Fresno. California, USA.

Tan, M. ve Temiz, B. K. (2003). Fen öğretiminde bilimsel süreç becerilerinin yeri ve önemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(13), 89-101.

Turupcu, A. ve Gültekin Akduman, G. (2015). Okul öncesi eğitim ve çocuk hakları. Bulunduğu eser: Uyanık Balat, G. (Ed.) Okul öncesi eğitime giriş (ss.235-252). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Veerman, P. E. (1992). *The rights of the child and the changing image of childhood* (Vol. 18). Martinus Nijhoff Publishers.

Wadsworth, L. S. (1993). *Parental knowledge of their rights and the rights of their children as granted by the educational for all handicapped children*. Unpublished Master Thesis, Faculty of D'Youville College, New York, USA.

Washington, F. (2010). *5 – 6 yaş grubu çocuklarına uygulanan aile katılımlı çocuk hakları eğitimi programının etkililiğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yager, R. E. (1991). The Constructivist Learning Model: Towards Real Reform in Science Education. *The Science Teacher*, 58(6), 52-57.